
В. П. НАГРЕБЕЛЬНИЙ

*Володимир Петрович Нагребельний,
заступник директора Інституту держави
і права ім. В.М.Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук, член-кореспондент
Академії правових наук України*

ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМ. В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ – 60 РОКІВ

За 60 років свого існування Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України пройшов непростий шлях свого становлення і розвитку. Уся його історія є результатом сконцентрованого у часі й масштабного за своєю значущістю складного і багатогранного творчого пошуку, який ввібрав найкращі надбання і традиції вітчизняної юридичної думки попередніх століть. Долаючи труднощі, з невеликого Сектора держави і права АН УРСР Інститут перетворився у провідну академічну наукову юридичну установу України. Своім творчим доробком по дослідженню фундаментальних проблем державно-правового будівництва і міжнародного права Інститут заслужив широке визнання юридичної громадськості як нашої країни, так і за її межами.

Ідея створення в повоєнні роки правознавчої академічної установи належала тодішньому заступникові Голови Ради Міністрів УРСР і одночасно міністрові закордонних справ УРСР Д. З. Мануїльському. Така установа потрібна була насамперед для теоретичного обґрунтування міжнародної правосуб'єктності Української РСР, яка в той час стала членом ООН, і надання допомоги Міністерству закордонних справ УРСР у його діяльності. Цю ідею підтримав доктор юридичних наук, професор В. М. Корецький, який неодноразово входив як радник до складу очолюваних Д. З. Мануїльським урядових делегацій на міжнародних конференціях. Останній високо цінував В. М. Корецького як талановитого вченого і висококваліфікованого фахівця в галузі міжнародного права. Саме з ним Д. З. Мануїльський пов'язував утворення вказаної наукової установи.

Спочатку було вирішено втілити дану ідею шляхом створення в системі АН УРСР невеликого Кабінету держави та права, але внаслідок різних обставин практичної реалізації вона не отримала. 21 квітня 1949 р. Рада Міністрів УРСР своїм розпорядженням дозволила Раді Міністрів УРСР утворити у складі АН УРСР Сектор держави і права. 6 травня 1949 р. Рада Міністрів УРСР прийняла постанову за № 1091 «Про зміну постанови Ради Міністрів УРСР від 14 грудня 1948 року № 2960 «Про організацію в складі науково-дослідних установ Академії наук УРСР Кабінету держави та права». Цією постановою Уряд УРСР дозволив АН УРСР утворити у складі відділу суспільних наук Академії Сектор держави та права як окрему науково-дослідну одиницю.

13 травня того ж року Президія АН УРСР розглянула це питання на своєму засіданні і ухвалила рішення взяти до відома та виконання постанову Ради Міністрів УРСР від

6 травня 1949 р. за № 1091. Саме з цього рішення Президії АН УРСР і розпочалися конкретні заходи щодо організації Сектора держави та права АН УРСР як самостійної науково-дослідної одиниці в системі відділення суспільних наук АН УРСР, основним завданням якого були всебічний розвиток радянської правової науки в УРСР і теоретичне узагальнення діяльності державних органів республіки.

У другій половині 1949 р. сформувався початковий склад наукового колективу Сектору з семи чоловік. Крім В. М. Корецького і Б. М. Бабія, до нього увійшло п'ять молодших наукових співробітників – випускників юридичного факультету Київського державного університету ім. Т. Шевченка. З осені 1949 р. при Секторі почала діяти аспірантура за спеціальністю «Міжнародне право».

Становлення Сектора відбувалося в умовах жорсткої сталінської командно-адміністративної системи і партійних вимог послідовно класового підходу до дослідження суспільних явищ. Перші теми наукових досліджень у Секторі стосувалися питань утворення та діяльності державного апарату в роки Жовтневої революції та громадянської війни, возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною, державно-правового устрою Болгарії і Китаю, організаційно-масової роботи сільських Рад депутатів трудящих, державного керівництва колгоспами. Чимало уваги приділялося науковим розробкам для міністерства закордонних справ УРСР, пов'язаних із зовнішньополітичною діяльністю УРСР, неправомірністю розміщення американських військових баз на чужих територіях, проблемами «відкритого моря», боротьби за мир і безпеку народів, «добрих послуг» у міжнародному праві тощо.

Хрущовська відлига позитивно вплинула на стан і характер діяльності Сектора, який розпочав підготовку монографічних робіт, поліпшився теоретичний рівень наукових досліджень, поглибилися його зв'язки з практикою державно-правового будівництва. Розширилась і тематика наукової діяльності Сектора; були започатковані дослідження в галузі цивільного, трудового і кримінального права, кримінального процесу, правової охорони природи. Науковці Сектора взяли участь у підготовці проектів Цивільного, Цивільного процесуального, Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів УРСР, інших законодавчих актів та матеріалів з питань міжнародного права для МЗС УРСР. Проведені заходи дали можливість більш предметно організувати наукові дослідження у Секторі, зміцнити зв'язки науковців із відповідними державними органами, збільшити кількість виданих ним монографічних праць. Посилилась роль Сектора як установи з координації наукових державно-правових досліджень у республіці. Ним самостійно або разом з юридичним факультетом Київського державного університету ім. Т. Шевченка було проведено ряд наукових конференцій: «Методологічні проблеми радянської юридичної науки» (1965), «Конкретно-соціологічні дослідження в правовій науці» (1967), «Правові проблеми управління народним господарством» (1968).

У цей період відбувалося також чисельне збільшення колективу Сектора та його внутрішнє структурування. На початку 60-х років кількість наукових співробітників наблизилася до 40. З 1961 р. у складі Сектора почали організовуватися науково-галузеві групи на громадських засадах: теорії та історії держави і права; радянського державного і адміністративного права; цивільного і трудового права та процесу, колгоспного і земельного права; кримінального права і процесу; державного права зарубіжних країн; міжнародного права.

У брежнєвський період (1964–1982) юридична наука виявилася міцно прив'язаною до потреб командно-адміністративної системи щодо теоретичного обґрунтування її політичних рішень. Але, попри ідеологічні нашарування, правова наука й у цей період продовжувала розвиватися значною мірою за своїми внутрішніми закономірностями. Це стосувалося і Сектора, а згодом — Інституту держави і права.

Слід зазначити, що за станом на кінець 1968 р. у Секторі держави і права АН УРСР працювало 42 наукових співробітники, у тому числі 4 доктори і 24 кандидати наук, один академік і один член-кореспондент АН УРСР. З 1950 до 1968 р. науковцями Сектора

було опубліковано 92 монографії, 73 брошури і понад 320 наукових статей. Як за обсягом і характером науково-дослідної роботи, так і за своїм складом Сектор наблизився до статусу академічного науково-дослідного інституту.

12 червня 1969 р. Рада Міністрів УРСР прийняла постанову за № 360 «Про створення Інституту держави і права Академії наук УРСР» на базі відповідного Сектора і поклала на Інститут проведення наукових досліджень з актуальних питань державно-правового будівництва.

На виконання рішення Уряду Президія АН УРСР 24 червня того ж року прийняла постанову за № 202 «Про створення Інституту держави і права АН УРСР», відповідно до якої головним завданням новоствореної установи було визнано: розробка методологічних проблем правової науки, проведення досліджень в галузі державно-правового будівництва та широке впровадження їх результатів у всі сфери організації і діяльності державного апарату.

Інститут держави і права було введено до складу Відділу економіки, історії, філософії та права АН УРСР (академіком-секретарем цього відділу в даний час був Б. М. Бабій). На Інститут покладалося планування та координація наукових досліджень у галузі державно-правового будівництва Української РСР. Виконуючим обов'язки директора Інституту було призначено В. М. Корецького (до проведення виборів на цю посаду), а заступником директора з наукової роботи – Б. М. Бабія. Була визначена структура Інституту у складі п'яти наукових відділів, групи науково-технічної інформації, наукової бібліотеки, бухгалтерії, канцелярії та адміністративно-господарської служби.

У 1972 р. відділ проблем державного і господарського управління було реорганізовано і на його базі утворено два відділи проблем політичної організації радянського суспільства (завідувач А. П. Таранов); б) політико-правових проблем управління (завідувач В. В. Цветков). Таким чином, на початку 70-х років Інститут держави і права АН УРСР нараховував шість відділів, у яких працювали 51 науковий працівник, з них 9 докторів і 31 кандидат юридичних наук. В аспірантурі Інституту навчалося 10 аспірантів. До середини 80-х років кількість відділів Інституту зросла до восьми. Збільшилася і чисельність наукових працівників. У 1984 р. в Інституті працювало 80 наукових співробітників.

У 1972 р. Б. М. Бабія було обрано академіком АН УРСР за спеціальністю «Історія держави і права Української РСР», а доктора юридичних наук В. В. Цветкова – членом-кореспондентом АН УРСР за спеціальністю «Правові проблеми управління». У 1974 р. Б. М. Бабій став директором Інституту, а В. М. Корецький залишився почесним директором і завідувачем відділу міжнародного права і порівняльного правознавства.

Результатом перших п'ятнадцяти років діяльності Інституту стали десятки монографічних праць, підготовлених його науковцями. Помітною подією для Інституту став вихід у 1976 р. нового видання колективної праці «Історія держави і права Української РСР» за редакцією Б. М. Бабія. Авторському колективу цієї книги у 1981 р. було присуджено Державну премію Української РСР в галузі науки і техніки. У 1979 р. премією АН УРСР імені Д. З. Мануїльського була удостоєна праця Г. Ю. Бувайлика «Правове регулювання міжнародних економічних відносин». 1984 р. цією ж премією був відзначений цикл робіт з проблем державного управління (автори – В. В. Цветков, В. Ф. Сіренко, В. Б. Авер'янов).

У 1977-1978 рр. Інститут брав активну участь у підготовці проекту Конституції УРСР 1978 р. Б. М. Бабій був членом робочої групи і Секретаріату Комісії по підготовці проекту Конституції УРСР. Він же, а також В. Є. Бражников, І. П. Бутко, А. П. Таранов, В. М. Терлецький очолювали робочі підгрупи по підготовці необхідних матеріалів для розробки даного проекту. В. Є. Бражников, М. Ф. Селівон та І. А. Тимченко були членами комісії апарату Президії Верховної Ради України по вивченню і узагальненню пропозицій і зауважень, які надійшли в ході всенародного обговорення проекту Конституції УРСР. 1980 р. почесному директору Інституту академіку АН УРСР В. М. Корецькому

виповнилося 90 років. За великі заслуги у розвитку юридичної науки та активну громадсько-політичну діяльність йому було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, що стало непересічною подією в історії радянської юридичної науки.

Розпочата в середині 80-х років перебудова суспільного життя в Радянському Союзі значною мірою демократизувала процеси наукостворення і зменшила ідеологічний тиск на дослідження у галузі гуманітарних наук, у тому числі юридичних наук.

У січні 1988 р. членом-кореспондентом АН УРСР, згодом – академіком НАН України і директором Інституту було обрано Ю. С. Шемшученка, який очолює його дотепер. У цей час була розроблена система заходів щодо перебудови наукової діяльності Інституту на основі переосмислення ідеологічних стереотипів і догм у галузі держави і права, що дісталася у спадок від часів командно-адміністративної системи. Відповідно до цього по-новому були сформульовані пріоритетні напрями наукових досліджень Інституту: а) розвиток політичної системи радянського суспільства. Актуальні проблеми державно-правової науки; б) сучасні тенденції розвитку державно-правової системи зарубіжних країн; в) міжнародно-правові аспекти забезпечення миру і міжнародної безпеки; г) вивчення, опис і публікації історико-правових джерел. З метою поліпшення координації наукових досліджень між відділами у 1990 р. з числа провідних вчених Інституту на громадських засадах було утворено дві наукові ради — «Проблеми правової держави, захисту і забезпечення прав особи» і «Проблеми сучасної політичної системи господарського механізму і управління». Проведені організаційні заходи сприяли позитивним змінам у характері наукових досліджень Інституту. Саме у цей час розпочалося вивчення проблем правової держави і громадянського суспільства, були поглиблені дослідження з питань демократії, прав і свобод людини і громадянина, законодавчої діяльності та інших актуальних питань державно-правового будівництва в Україні. 15 лютого 1990 р. Рада Міністрів УРСР прийняла постанову № 36 «Про присвоєння імені В. М. Корецького Інституту держави і права АН УРСР».

Сучасний і якісно новий етап у діяльності Інституту розпочався з прийняття у 1990 р. Декларації про державний суверенітет України та у 1991 р. — Акта проголошення незалежності України. Після цього і з розпадом СРСР відбулися істотні зміни в підході до дослідження державно-правової тематики України. Суть цих змін полягала в тому, що відповідні державно-правові явища почали розглядатися не через призму загальносоюзної політико-правової системи, а як явища суверенної, політично незалежної держави, тобто в рамках власної політико-правової системи. З урахуванням цього наукові дослідження Інституту держави і права ім. В. М. Корецького АН (а з 1995 – НАН) України були скориговані на створення юридичної наукової бази для становлення і розвитку української суверенної державності і правової системи, проведення конституційної, адміністративно-правової, судово-правової, економічної та інших реформ.

Основними напрямками наукових досліджень Інституту з початку 90-х років були проблеми: розбудови державності України; конституційного права і місцевого самоврядування; правового регулювання аграрних відносин та охорони навколишнього середовища; кримінально-правової боротьби з економічними та іншими злочинами; міжнародного права і міжнародної правосуб'єктності України. Надалі ці напрями були укрупнені і зведені у середині 90-х років до чотирьох: проблеми державотворення в Україні: теорія, історія, практика; теоретичні і прикладні проблеми розвитку правової системи України; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку: теорія і практика. Пріоритетними напрямками сучасних фундаментальних наукових досліджень Інституту є: проблеми державотворення і правотворення в Україні: теорія, історія, практика; правові проблеми демократизації суспільних відносин і формування громадянського суспільства та утвердження і реалізація прав та свобод людини; теоретичні і прикладні проблеми розвитку правової системи України; теоретичні і практичні проблеми реалізації Конституції та законодавства України; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку та європейської інтеграції: теорія і практика; проблеми енциклопедичних юридичних досліджень, філософії і соціології права.

Необхідно зазначити, що 8 вересня 1993 р. Президія НАН України за доповіддю Ю. С. Шемшученка прийняла постанову «Про підготовку фундаментальної «Юридичної енциклопедії». 22 лютого 1996 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про державну підтримку видання «Юридичної енциклопедії». Зважаючи на важливість даного питання, підготовка «Юридичної енциклопедії» у 6 томах була включена до пріоритетних напрямів наукової діяльності Інституту і здійснювалась за відповідним державним замовленням. Робота над виданням (відповідальний редактор – Ю.С.Шемшученко) тривала протягом 1998 -2004 рр. У 2005 р. ця фундаментальна праця отримала Державну премію України у галузі науки і техніки. Серед нагороджених – провідні вчені Інституту – Ю.С.Шемшученко, В.П.Нагребельний, В.Н.Денисов, В.П.Горбатенко, В.Ф.Погорілко, О.М.Мироненко, В.І.Семчик та І.Б.Усенко.

Такої ж премії була удостоєна і видана за участю нашого Інституту 6-томна «Енциклопедія етнокulturознавства» (голова редакційної ради – Ю.І.Римаренко). Лауреатами Державної премії України у галузі науки і техніки у нашому колективі є також Н.Р.Машишева та В.І.Олещенко.

До довідково-енциклопедичної літератури належать також: «Мала енциклопедія етнодержавознавства» (1996) за редакцією Ю.І. Римаренка, «Політичний енциклопедичний словник» (1997 та 2004) за редакцією Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна та В.П. Горбатенка, «Великий енциклопедичний юридичний словник» (2007) за редакцією Ю.С. Шемшученка, «Енциклопедія цивільного права України» (2008) за редакцією Я.М. Шевченко тощо.

Разом з Національним університетом внутрішніх справ України та іншими установами і організаціями ми продовжуємо видавати багатотомну «Міжнародну поліцейську енциклопедію» (вже вийшло чотири томи). З 2008 р. розпочалася робота за проектом видання багатотомної «Енциклопедії міжнародного права».

Помітним у загальнонаціональному масштабі було й видання Інститутом протягом 2002–2005 рр. 10-томної «Антологія української юридичної думки».

Наприкінці 90-х років відбулися й суттєві структурні зміни в Інституті. Довелося відмовитися від малочисельних наукових секторів, кілька разів частково реорганізувалися відділи інституту, змінювалися їх назви. На даний час головними структурними одиницями Інституту є 9 наукових відділів: теорії держави і права (завідувач – Н.М.Оніщенко); історико-правових досліджень (завідувач – І. Б. Усенко); конституційного права та місцевого самоврядування (завідувач – Ю.С.Шемшученко); проблем державного управління та адміністративного права (завідувач – В. Б. Авер'янов); проблем цивільного і трудового права та підприємництва (завідувач – Я. М. Шевченко); проблем аграрного, земельного та екологічного права (завідувач – В.І.Семчик); проблем кримінального права, кримінології та судоустрою (завідувач – О. М. Костенко); міжнародного права та порівняльного правознавства (завідувач – В. Н. Денисов); правових проблем політології (завідувач – І.О.Кресіна).

Крім того, у складі чи при Інституті діють 7 наукових центрів, а також Рада по координації фундаментальних правових досліджень НАН України (керівник – Ю.С.Шемшученко). Під егідою останнього були видані такі фундаментальні праці, як згадані 6-томна «Юридична енциклопедія», 10-томна «Антологія української юридичної думки», вибрані праці академіка М.П.Василенка у 3-х томах, «Великий енциклопедичний юридичний словник», а спільно з Академією правових наук України – 5-томна праця «Правова система України».

За останнє десятиріччя з-під пера науковців Інституту вийшли у світ десятки монографічних робіт з актуальних проблем державно-правового будівництва в суверенній Україні, історії держави і права та міжнародного права. Посилилася увага до видання довідкової літератури. За останні роки були опубліковані: «Юридичний довідник підприємця» (1992) та «Юридичний словник-довідник» (1996), «Політологічний словник» (1997), «Власність громадян. Юридичний довідник» (1997), «Правова охорона культур-

них цінностей. Міжнародні документи і законодавство України» (1997), «Ядерне законодавство України» (1998). «Енергетичне законодавство України та Європейського Союзу» (2003), «Космічне законодавство країн світу у 4-х томах (2001–2007) тощо.

На початку 90-х років в Інституті було започатковано серію «Пам'ятки політико-правової культури України». З цієї серії було опубліковано: «Зібрання малоросійських прав 1807 р.» (1993); «Ділова документація гетьманщини XVIII ст.» (1993); «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1997) та ін.

Протягом останнього десятиріччя наукові праці Інституту неодноразово удостоювалися академічних та інших премій і нагород. Зокрема, у 1991 р. премію АН України імені Д. З. Мануїльського отримали Ю. С. Шемшученко і Н. Р. Малишева – за цикл робіт з правових проблем охорони навколишнього середовища. Премією НАН України імені М. П. Василенка були нагороджені: В. Н. Денисов і В. І. Євінтов – за цикл робіт «Міжнародне право і світовий порядок: пошук моделей правового розвитку» (1992); І. Б. Усенко – за цикл робіт «Юридичні аспекти історії Всеукраїнської академії наук» (1994); О. М. Костенко – за цикл робіт «Закон і злочин (соціопсихологічні дослідження)» (1995); Ю. І. Римаренко – за цикл робіт «Етнодержавознавство: понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія і практика» (1996); Ю. С. Шемшученко і К. А. Вислобоков – за видання видатної пам'ятки українського права «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1997); Н. М. Оніщенко – за цикл робіт «Правова система і парламентаризм в Україні: проблеми становлення і розвитку» (2004); В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, О. І. Ющик – за цикл праць «Теоретичні проблеми аграрної і земельної реформ та законодавчого процесу в Україні» (2006); В. П. Горбатенко – за цикл праць «Проблеми і перспективи політико-правового розвитку України» (2008)

Вчені Інституту брали активну участь у підготовці тексту Декларації про державний суверенітет України, а потім — проекту Конституції України 1996 р. В Інституті були розроблені й надіслані до відповідних державних органів наукова концепція і власний проект Конституції України. Ю. С. Шемшученко був членом Конституційної комісії Верховної Ради України, а В. Б. Авер'янов, І. П. Бутко, Л. Т. Кривенко і В. Ф. Погорілко входили до складу офіційних робочих груп із підготовки проекту Конституції. І. Б. Усенко взяв участь у остаточному термінологічному редагуванні тексту Конституції. За участь у розробці, підготовці та прийнятті Основного Закону України В. Б. Авер'янова, В. Ф. Погорілко в 1996 р. були відзначені державними нагородами. У 2007 р. вчені Інституту долучилися до процесу оновлення чинної Конституції України відповідно до Указу Президента України від 27 грудня 2007 р. «Про Національну конституційну раду». 18 лютого 2008 р. Президент України затвердив персональний склад цієї Ради, а 20 лютого провів її перше засідання. До складу Національної конституційної ради від Інституту увійшли Ю. С. Шемшученко, В. Б. Авер'янов та В. Ф. Сіренко, а до складу групи радників – М. І. Сірий.

Творча діяльність Інституту базується на глибокому вивченні практики реалізації чинного законодавства, співпраці з державними і господарськими органами. Інститут має тісні зв'язки з Верховною Радою, Президентом і Кабінетом Міністрів України, Міністерством юстиції України, Конституційним Судом, Верховним Судом, Вищим господарським судом, Вищим адміністративним судом України, Генеральною прокуратурою України, іншими правоохоронними органами, Київською міською радою, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Співробітники Інституту є членами наукових і науково-консультативних рад при відповідних державних органах, працюють у створюваних ними комісіях.

Інститутом підготовлено та надіслано до відповідних державних органів велику кількість наукових записок та інших пропозицій і рекомендацій з питань удосконалення чинного законодавства і практики його застосування. З 1995 р. при Інституті діє рада наукових експертів (голова – В.І.Семчик), яка щороку надає близько 100 експертних висновків.

Інститут традиційно підтримує плідні творчі зв'язки з Академією правових наук України, Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого, юридичними факультетами Київського та Львівського університетів, Одеською національною юридичною академією, Київським та харківським національними університетами внутрішніх справ, Національною академією Служби безпеки України, юридичним факультетом Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського, юридичними факультетами Ужгородського державного університету та Українською академією банківської справи, Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка тощо.

Інститут проводить як національні, так і міжнародні наукові конференції та симпозиуми. Разом з Національним космічним агентством України він, зокрема, провів у Києві у 2006 р. Міжнародний симпозиум ООН з космічного права, який отримав широкий позитивний резонанс.

Співробітники Інституту включаються до складу міжнародних делегацій України, в тому числі на сесії Генеральної Асамблеї ООН. Інститут здійснює творче співробітництво з Інститутом держави і права Російської академії наук, Інститутом законодавства при Раді Міністрів Російської Федерації, Московською юридичною академією, науковими і навчальними юридичними центрами США, Франції, Німеччини, Угорщини, Польщі, Казахстану, Республіки Білорусь та інших країн.

Наукова діяльність Інституту на національному рівні здійснюється в контексті її інтеграції з юридичною освітою. Найбільш ефективною, системною формою інтеграції є творче співробітництво Інституту з Київським університетом права НАН України (керівник – професор Ю.Л. Бошицький), яке триває вже близько 15 років. Результати своїх творчих досліджень науковці Інституту випробовують у студентських аудиторіях. Інститут і Університет проводять спільні наукові й науково-практичні конференції, взаємодіють у підготовці кандидатів і докторів юридичних наук через аспірантуру і докторантуру, разом видають монографічні праці, підручники й навчальні посібники, а також журнал «Часопис Київського університету права» (головний редактор – Ю. С. Шемшученко).

Справжньою школою для перевірки наукових ідей стали методологічні семінари, які періодично проводяться Інститутом під загальною рубрикою: «Юридична наука і суспільство: проблеми теорії і практики».

Інститут завжди багато уваги приділяв підготовці наукових кадрів, примноженню їх творчого потенціалу. Нині в Інституті працює понад 90 наукових співробітників, у тому числі близько 70 докторів і кандидатів юридичних наук, 11 академіків та членів-кореспондентів НАН України і Академії правових наук України, 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужені діячі науки і техніки та заслужені юристи України. Багато науковців нагороджені орденами і медалями.

Гордістю Інституту є наукові школи, які сформувалися протягом його існування на засадах наступництва у науці. До них, зокрема, належать наукові школи: міжнародного права академіка В.М. Корецького, історії держави і права академіка Б. М. Бабія, державного управління члена-кореспондента НАН України В. В. Цветкова, конституційного права члена-кореспондента НАН України В. Ф. Погорілка, проблем інтересів у праві члена-кореспондента НАН України В. Ф. Сіренка, етнодержавознавства члена-кореспондента АПрН України Ю.І. Римаренка, екологічного права академіка НАН України Ю.С. Шемшученка, аграрного права члена-кореспондента НАН України В. І. Семчика та ін. Ці школи мають продовження в учнях тих їх лідерів, які вже пішли з життя.

Водночас Інститут постійно дбає про інститутську наукову зміну, підготовку нового покоління кандидатів і докторів юридичних та політичних наук. Здійснюється це, головним чином, через аспірантуру і докторантуру. Станом на початок 2009 р. в аспірантурі і докторантурі Інституту навчалися понад 150 осіб на умовах бюджетного фінансування і на контрактній основі. Серед аспірантів – громадяни як України, так і інших країн.

Успішно функціонує також інститут здобувачів наукових звань. Нині його кількісний склад налічує близько 120 осіб.

При Інституті діє три спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій. Ними охоплені майже всі юридичні спеціальності. Щороку в цих радах захищається 50–55 докторів і кандидатів юридичних та політичних наук.

Чимало уваги приділяє Інститут і періодичним виданням. З 1992 р. він видає щорічник «Правова держава» та збірник наукових праць «Держава і право». Є співзасновником журналів «Право України», «Підприємництво, господарство і право», «Судова апеляція», «Порівняльно-правові дослідження» та «Проблеми філософії права». Разом з Київським університетом права НАН України Інститут видає «Часопис Київського університету права», у якому друкуються статті з проблем, що стосуються юридичної науки та освіти.

Отже, за роки своєї діяльності Інститут зробив істотний внесок у розвиток української юридичної науки і практики державно-правового будівництва. Його науковцями за цей час опубліковано близько 500 монографій з актуальних проблем державотворення і правотворення та понад 10 тисяч наукових журнальних статей. Разом з тим, оцінюючи пройдений за 60 років Інститутом шлях, не можна не зауважити, що він був устелений не тільки трояндами. У діяльності Інституту були й недоліки, складні часи і труднощі. Проте, за всіх часів він був потрібен державі і суспільству. Інститут постійно підвищує теоретико-методологічний рівень наукових пошуків, спрямовує свої зусилля на неухильне дотримання у своїх дослідженнях засад гуманізму та об'єктивності. Важливим завданням його колективу на близьку перспективу має стати теоретичний внесок у розв'язання актуальних проблем державотворення і правотворення, розвитку демократії і формування громадянського суспільства в Україні, реалізації прав і свобод громадян, гармонізації національного законодавства з європейським і міжнародним правом.